

Aan de voorzitter en leden van de Tweede Kamer

Cc Aan de minister van Buitenlandse Zaken, dhr. drs. C.C.J. Veldkamp
De minister van Defensie, dhr. MSc. R.P. Brekelmans MPA
De minister voor Asiel en Migratie, mevr. M.H.M. Faber - van de Klashorst

Datum
30 september 2024

Ons kenmerk
24-110/TE/AS/mdj

Betreft / Onderwerp
Reactie op besluit kabinet Afghaanse bewakers niet meer over te brengen -

Doorkiesnummer
06-51525424

Email contactpersoon
jsnels56@hotmail.com

Bijlage(n)

Geachte heer, mevrouw,

Ontsteld ontvingen wij vrijdag 27 september jl. het bericht dat het kabinet besloot om de laatste afgebakende (in omvang en tijd) beperkte groep Afghaanse ambassade- en defensiebewakers niet meer naar Nederland over te brengen. We constateren dat het huidige kabinet zich daarmee keert tegen een grote kamermeerderheid én een besluit van het kabinet Rutte IV. Dat dit kabinet niet bereid is haar ereschuld in te lossen raakt niet alleen ons, maar vooral de oud-werknemers in Afghanistan, diep.

Reeds vanaf eind 2019 zijn de ondertekenaars van deze brief nauw betrokken bij dit dossier. Vanuit onze expertise willen we de motivatie van het kabinet om dit besluit terug te draaien weerleggen in de verwachting dat de Tweede Kamer onze reactie betreft bij de nog te voeren discussie.

Er was géén ruimhartig beleid om Afghanen toe te laten

Uit onderzoek van professor Sara de Jong blijkt dat, vergeleken met andere landen, Nederland slecht gepresteerd heeft op het gebied van het beschermen van het personeel uit Afghanistan. Vele landen brachten en brengen nog steeds bewakers, ook mét steun van rechtse en/of conservatieve partijen, in veiligheid.

Ook de commissie Ruys had forse kritiek op het toelatingsbeleid. In het op 6 oktober 2023 gepubliceerde rapport van de Commissie Ruys werd geconcludeerd dat er veel is misgegaan bij de evacuatie van Afghanen die voor Nederland hebben gewerkt - ondanks de inspanningen van de crisisteam - en dat er nog steeds veel onduidelijkheid was over wie nou wel of niet in aanmerking kwam voor overbrenging, met name ten aanzien van de bewakers. Het kabinet gaf in een brief van 17 oktober 2023 als reactie op het rapport van de commissie Ruys aan zich de conclusies uit het rapport

ten zeerste aan te trekken en te betreurenⁱⁱ. Dat rapport was voor de Tweede Kamer juist de aanleiding voor een bijna kamerbreed gedragen motie over de ambassade- en defensiebewakers.

Breed gedragen afspraken over de ambassade- en defensiebewakers

Een grote Kamermeerderheid nam vorig jaar op 26 oktober 2023 de motie Piri aanⁱⁱⁱ, gesteund door maar liefst drie van de huidige coalitiepartijen, om te onderzoeken hoe een beperkte groep defensie- en ambassadebewakers alsnog over te brengen. Daaropvolgend hebben de verantwoordelijke bewindslieden onderzoek gedaan en heeft het demissionaire kabinet op 28 juni 2024^{iv} aangegeven uitvoering te willen geven aan de motie door een (in omvang en tijd) afgebakende groep Afghaanse bewakers die zich voor Nederland (Buitenlandse Zaken en Defensie) hebben ingezet, voor overbrenging in aanmerking te laten komen. Voor de EUPOL-bewakers “werd geen modaliteit voorzien”.

Daar komt bij dat de ambassadebewakers al vóór de val van Kaboel de noodklok luidden en vervolgens al die jaren aan het lijntje zijn gehouden. Terwijl Buitenlandse Zaken toen nota bene zélf verzocht heeft om een overzicht van de mensen die langer dan tien jaar voor de veiligheid van het ambassadepersoneel zorgden. Uiteindelijk besloten de ministers Bruins Slot en Ollongren -op aandringen van de Tweede Kamer- dat (een beperkte groep) bewakers alsnog mochten komen.

De cijfers

Wij verbazen ons over de cijfers die dit kabinet gebruikt om haar besluit te motiveren; er wordt een theoretisch getal van 914 bewakers genoemd. Concreet liggen er echter volgens de beslisnota 31 verzoeken van ambassadebewakers en 137 verzoeken van ASG-bewakers.

In de praktijk zullen zelfs deze beperkte aantallen waarschijnlijk nog lager zijn, dat hebben wij de afgelopen periode ook gemeld aan de ministeries. Zo weten we dat een flinke groep van de 137 defensiebewakers die een verzoek deden, inmiddels toestemming heeft naar Australië te gaan en daar deels al is. De commandant stelt dat dit 37 defensiebewakers betreft. Bovendien heeft het kabinet Rutte IV de groep ook nadrukkelijk afgebakend; in de motivatie is aangegeven dat het a) om een afgebakende groep gaat, b) het de vraag is of alle mensen daadwerkelijk willen worden overgebracht en c) dat mensen gefaseerd zullen worden overgebracht. De ervaring leert dat mensen regelmatig besluiten niét te komen omdat ze hun kinderen, ongetrouwde zussen of ouders dan moeten achterlaten, terwijl ze daarvoor verantwoordelijkheid dragen. De cijfers die in de motivatie bij de Kamerbrief worden gebruikt liggen in de praktijk veel genuanceerder en lager en dat geldt logischerwijs idem voor de kostenberekeningen. De deur om alsnog vele Afghanen op te vangen wordt dus niét opengezet.

We vinden het uiterst cynisch dat de kosten nu ineens als belangrijk argument worden opgevoerd. Aan “no one left behind” voor mensen die onze missie beschermd hebben, vált ons inziens geen kostenplaatje te hangen. Het inlossen van de ereschuld is altijd dé reden geweest om de bewakers alsnog op te nemen.

Schrijnende gevallen

We verbazen ons over de opmerking dat het kabinet rekening zal houden/houdt met schrijnende gevallen. Onze ervaring tot nu toe leert dat dit niet het geval is.

Zo is de reactie op het verzoek om de rechtszaak van een van de ambassadebewakers te versnellen

nadat hij ernstig bedreigd werd door de Taliban, negatief beoordeeld.

De Taliban stond met pantservoertuig en wapens in de aanslag vlak voor zijn deur te posten, wat de betrokkene heeft gefilmd. Het verzoek werd afgewezen onder de reactie 'dat filmpje kan van iedereen zijn'. Rekening houden met schrijnende gevallen blijkt dus tot nu toe een loze belofte te zijn, tenzij het kabinet hier nu, in overleg met de Tweede Kamer, nadrukkelijk randvoorwaarden voor formuleert én een weg biedt om deze dossiers spoedig te beoordelen.

Tot slot

Wij stellen het op prijs dat dit kabinet steun verleent aan Afghaanse vrouwen, maar we begrijpen het volstrekt niét dat ze op hetzelfde moment haar handen aftrekt van haar eigen oud-medewerkers. Zij lopen immers extra risico vanwege hun werk voor het Nederlandse leger en doordat zij een zichtbare functie hadden. Datzelfde geldt ook voor de ambassadebewakers die ingehuurd werden door het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze radicale koerswijziging ondermijnt ook de algemene betrouwbaarheid van de Nederlandse regering op het Afghanistan-dossier; hoe kunnen Afghaanse vrouwen erop vertrouwen dat zij morgen niet hetzelfde lot zijn beschoren als de bewakers die men ineens laat vallen?

Inmiddels is het ruim drie jaar na de val van Kaboel. Minstens 15 defensiebewakers zijn vermoord, velen zijn en worden nog steeds bedreigd en mishandeld. We krijgen met regelmaat verontrustende signalen van oud-medewerkers. Ze zitten ondergedoken en wisselen steeds van adres, velen apart van hun gezin. Met een groep Afghanen krijgen we geen contact meer, we vrezen voor hun leven. Nóg langer wachten kan betekenen dat het té laat is.

We doen een dringend beroep op de Tweede Kamer om dit kabinetsbesluit terug te draaien en er zorg voor te dragen dat deze beperkte groep Afghaanse ambassade- en defensiebewakers volgens afspraak en belofte overgebracht worden. In de Tweede Kamer is immers altijd breed draagvlak geweest om de ereschuld voor oud-medewerkers in te lossen. Daarom doen wij nu, mede namens de oud-medewerkers, een dringend beroep op u. Nederland heeft de morele plicht om deze mensen en hun familieleden alsnog bescherming te bieden en haar ereschuld in te lossen.

Hoogachtend,

Tuur Elzinga, voorzitter FNV
Jean Debie, voorzitter VBM
Ruud Bergsma, voorzitter AFMP
Sven Schuitema, voorzitter Marver
Frank Candel, bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland
Prof. Sara de Jong, Professor aan de University of York
Anne-Marie Snels, voormalig voorzitter AFMP

ⁱ de Jong, S. and D. Sarantidis (2022) Divided in Leaving Together: The resettlement of Afghan locally employed staff - A comparison between Australia, Canada, Denmark, France, Germany, the Netherlands, the

UK and the US. IGDC Working Papers.

<https://www.york.ac.uk/media/politics/documents/research/Divided%20in%20Leaving%20Together.pdf>

ⁱⁱ 17-10-2023: Kamerbrief kabinetsreactie op het rapport ‘Reconstructie en analyse van de evacuatie uit Kaboel in augustus 2021’ waarin wordt erkend dat bij de evacuatie vanuit Kaboel afwachtend en te laat is gehandeld en geen helderheid is geboden voor de mensen die voor ons hebben gewerkt. M.b.t. de ASG-bewakers staat in de brief: “Bij de beantwoording van schriftelijke vragen van het lid Piri c.s. van 16 augustus 2023 (Kamerstuk 2023Z14116) heeft het kabinet aangegeven dat Defensie onderzoek zal doen naar de signalen dat een aantal (oud-)ASG-bewakers die tussen 2006 en 2010 voor de Nederlandse militaire missie in Uruzgan gewerkt hebben mogelijk gevaar lopen. Op grond van de aanhoudende signalen omtrent de situatie van deze afgebakende groep personen en in het licht van het rapport van de commissie, verkent Defensie momenteel wat het voor deze groep kan doen op grond van de werkafspraken uit 2014.” en “Met uw Kamer is onder meer bij brief van 24 november 2021 (Kamerstuk 27 925, nr. 873) en van 29 april 2022 (Kamerstuk 27 925, nr. 900) gedeeld waarom destijds de afweging is gemaakt dat Afghaanse ambassadebewakers, die niet onder direct contract van de ambassade stonden, niet voor overbrenging in aanmerking kwamen. Tijdens het commissiedebat van 11 oktober 2023 hebben verschillende leden van uw Kamer indringend aandacht gevraagd voor deze bewakers, in het bijzonder ambassadebewakers die langer dan tien jaar de ambassade hebben beveiligd. Naar aanleiding hiervan heeft het kabinet besloten dit nader te onderzoeken.”

ⁱⁱⁱ 26-10-2023: motie van Piri c.s. met grote meerderheid (124 van de 150 stemmen) aangenomen. De motie roept het kabinet op om – naast de mogelijkheden tot overbrenging van ASG-bewakers en ambassadebewakers - ook de overbrenging van EUPOL-tolken en -bewakers te onderzoeken. “In stemming komt de motie-Piri c.s. (27925, nr. 949). De voorzitter: Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks, BIJ1, Volt, DENK, Fractie Den Haan, de PvdA, de PvdD, D66, Lid Omtzigt, de ChristenUnie, de VVD, de SGP, het CDA en BBB voor deze motie hebben gestemd en de leden van de fracties van JA21, Groep Van Haga, de PVV en FVD ertegen, zodat zij is aangenomen.”

^{iv} 28-06-2024: in 'De staat van het Consulaire 2024' wordt bekendgemaakt dat het kabinet uitvoering wil geven aan de motie Piri c.s. (d.d. 26 oktober 2023) door een (in omvang en tijd) afgebakende groep Afghaanse bewakers die zich voor Nederland (Buitenlandse Zaken en Defensie) hebben ingezet voor overbrenging in aanmerking te laten komen. Het gaat daarbij alleen om personen die nu nog in Afghanistan verblijven. Voor de zogeheten EUPOL-bewakers wordt geen modaliteit voorzien (<https://app.1848.nl/document/tkapi/508993>)